

Prof. dr. (HP) Sigitas Podėnas

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto
Ministrei Ramintai Popovienei

pateikiant dokumentus į konkursą Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Gamtos tyrimų centro
direktorius pareigoms eiti

Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Gamtos tyrimų centro veiklos gairių

Santrauka

Gamtos tyrimų centras (Centras) yra svarbiausia gyvosios ir negyvosios gamtos mokslinių tyrimų institucija Lietuvoje, orientuota į biologinės įvairovės, ekologijos, genetikos, geologijos ir kitų sričių fundamentinius bei taikomuosius tyrimus. Centras taip pat atlieka švietėjišką vaidmenį, rengia aukštos kvalifikacijos mokslininkus ir doktorantus, o jo vizija – tapti pirmaujančia gamtamokslinių tyrimų institucija Baltijos regione. Centro misija yra vystyti tvarius gamtos išteklių naudojimo sprendimus, prisidėti prie visuomenės gerovės ir aplinkos išsaugojimo. Vizijoje akcentuojami tarpdisciplininiai tyrimai, siekiant sujungti mokslą su praktiniais sprendimais, ypatingą dėmesį skiriant klimato kaitai, bioįvairovei ir ekologiškai tvarumo plėtrai.

Per pastaruosius ketverius metus Centras reikšmingai sustiprino pozicijas mokslinių tyrimų srityje. Įkurtas Biologinės ir geologinės įvairovės duomenų centras (BioDatCom) duomenų valdymui ir analizavimui. Centras prisijungė prie Europos taksonomijos institucijų konsorciumo (CETAF). Įgyvendinti infrastruktūros plėtros projektai – sukurta skaitmeninio laboratorija, modernizuota Lauko bandymų stotis ir kt.

Centro veiklos gairės 2025–2029 metams atliepia nacionalinius ir tarptautinius prioritetus, įskaitant Lietuvos strategijas ir ES tikslus, pvz., Europos Žaliąjį Kursą. Gairėse numatyti sprendimai aktualiems aplinkosaugos iššūkiams (klimato kaita, bioįvairovės nykimas) spręsti.

Numatoma stiprinti Centro konkurencingumą, suaktyvinti dalyvavimą tarptautinėse programose bei partnerystėse, diversifikuoti finansavimo šaltinis, efektyvinti finansų valdymą, didinti personalo motyvaciją, gerinti darbo aplinką.

SSGG analizė rodo, kad Centro stiprybės – tai tarptautinis pripažinimas, aukštos kvalifikacijos personalas ir inovatyvūs tyrimai, galimybės siejamos su ES prioritetais ir technologijų pažanga. Potencialios ilgalaikės problemos – infrastruktūros trūkumai, sunkumai pritraukiant jaunus mokslininkus, finansavimo rizikos.

Centro finansiniai prioritetai orientuoti į plėtrą, efektyvų išteklių panaudojimą ir mokslinių tyrimų konkurencingumo didinimą. Numatoma reikšmingai didinti finansavimą darbo užmokesčiui bei infrastruktūros plėtrai, mokslinių tyrimų paramai, įrangos ir IT sprendimų atnaujinimui, tarptautiniams projektams, bei rezultatus viešinančioms iniciatyvoms.

Strateginiai tikslai (2025–2029 metams)

1. Klimato kaitos ir biologinės įvairovės tyrimai – inovatyvių sprendimų kūrimas naudojant dirbtinį intelektą, genomiką ir nuotolinio stebėjimo technologijas.
2. Ekosistemų paslaugų tyrimai – buveinių atkūrimas, tvarus išteklių naudojimas.
3. Technologijų taikymas – kompleksinių aplinkos duomenų analizė, skaitmenizacija.
4. Tarpdisciplininės partnerystės – tarptautiniai projektai, stiprinama infrastruktūra.

Tokios Centro veiklos gairės ir prioritetai užtikrina ilgalaikį strateginį vystymąsį, orientuojantis į mokslinius pasiekimus, tvarią gamtos apsaugą ir tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimą.